

Melkrijders uitgerangeerd

Laatste melkbussen in 1981 geleegd

Het is deze maand veertig jaar geleden dat de laatste melkbussen van de boer naar de zuivelfabriek werden gebracht. Zes dagen per week reden de melkrijders hun ronde langs de boeren om de melk op te halen. Sindsdien wordt de melk in gekoelde melktanks opgeslagen totdat een tankauto de melktank komt legen.

Melkrijders zijn altijd zelfstandige ondernemers geweest. Ze sluiten jaarlijks een contract met de zuivelfabriek waarin de voorwaarden en vergoeding zijn opgenomen. Een van de consequenties hiervan is dat de melkrijders geen beroep kunnen doen op de sociale voorzieningen. Ze doen het melkrijden erbij en hebben vaak zelf ook een boerenbedrijf. Voor dag en dauw gaan ze op pad voor hun eerste ronde. In de beginperiode halen de melkrijders de bussen op met paard en wagen. Bij Roomboterfabriek De Vooruitgang in Woudenberg zijn zelfs stallen voor de paarden. Tijdens de mobilisatie in 1939 gebruikt het leger deze stallen voor hun paarden.

Melkbussen

De melkbussen zijn eerst van ijzer. Sinds 1966 worden ze geleidelijk vervangen door aluminium bussen die minder zwaar zijn en ook bij het tegen elkaar aankomen minder lawaai maken. Een volle ijzeren bus weegt 50 kilo, een gevulde aluminium bus acht kilo minder. De aangevoerde melkbussen worden op een lopende band gezet waarna de melk in een stortbak wordt gekiept, die bevestigd is aan een weegschaal. Vanuit de stortbak gaat de melk voor verdere verwerking in de buffertanks. Aan de hand van de busnummers kan de melk per leverancier tot de juiste kilogrammen worden afgewogen. Elke boer heeft een uniek nummer. Die nummers kennen de melkrijders uit hun hoofd. Oud-melkrijders weten nu nog welk busnummer bij welk bedrijf hoorde. De melkbussen verdwijnen, nadat deze geleegd zijn, naar de buswasmachine. Via de afvoerband komen de deksels automatisch op de bussen. Daarna kan de melkrijder ze weer op de wagen laden en terugbezorgen.

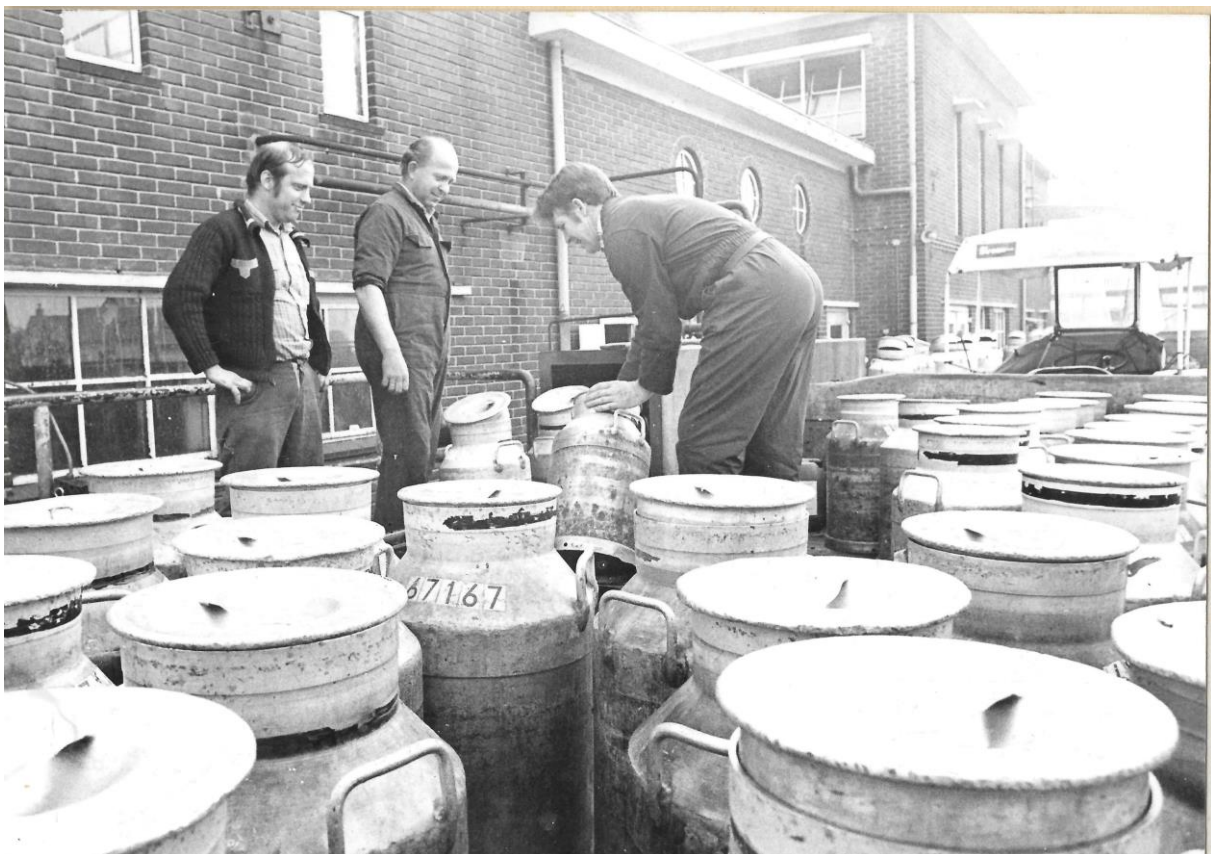

bij de boer. Van de gestorte melk wordt een monster genomen. Dit monster wordt gecontroleerd op vet- en eiwitgehalte. Aan de hand van deze gehalten en de kwaliteit van de melk krijgt de boer twee keer per maand z'n melkgeld uitbetaald. De melkrijders nemen het melkgeld voor de boeren mee.

Melkrijders

Aanvankelijk zijn er wel veertig melkrijders actief voor De Vooruitgang. Tot 1965 wordt er ook melk geleverd aan De Volharding in Renswoude. Deze zuivelfabriek hoort bij De Vooruitgang. In Renswoude wordt geen melk verwerkt. De Volharding sluit in 1965. In 1967 zijn er nog maar nog zevenentwintig melkrijders over. Van die 27 komen er vijf uit Scherpenzeel: Arie, Willem en Bertus Werkman, Gijs van Bennekom en Wuf van Ginkel. Wuf van Ginkel is in 1954 begonnen als melkrijder. Eerst met paard en wagen. Hij vertrekt dagelijks stipt om 7 uur 's morgens van huis. In die tijd brengt hij de melk naar Renswoude. Zodra die fabriek wordt gesloten schaft hij een tractor aan, omdat de afstand naar Woudenberg groter is en met paard en wagen te tijdrovend. Op de platte wagen vervoert Van Ginkel ongeveer 135 melkbussen, gestapeld in twee lagen. Hij heeft het werk als melkrijder ruim zevenentwintig jaar gedaan. Daarnaast heeft hijzelf in die periode een boerenbedrijf op Ruwinkel.

Laatste rit

Vierentachtig jaar nadat melkrijders de eerste bussen met melk afleveren bij De Vooruitgang maken op 9 mei 1981 acht melkrijders hun laatste rit. Al sinds 1966 wordt er gesproken over de inzet van tankauto's voor het melktransport. In die tijd komen er steeds meer grote melkveehouders die de melk in tanks willen opslaan. Niet alleen voor de boeren, maar ook voor de melkfabriek wordt de noodzaak om over te schakelen op de aanvoer van melk met tankauto's steeds groter. Elektronica en computertechnieken vervangen de mechanische apparatuur en daarin past het transport in melkbussen niet meer. Behalve op zondag halen de melkrijders dagelijks de volle bussen op bij de

boeren, 's zomers twee keer per dag, terwijl de RMO (Rijdende Melk Ontvangst) slechts drie keer per week de koeltank hoeft leeg te halen. Eén RMO vervangt ongeveer drie melkrijders. Dat is goedkoper en bovendien kan de melk ook makkelijker naar andere zuivelfabrieken van de Melkunie (waar de Vooruitgang onderdeel van is) vervoerd worden. Het aantal boeren dat rond 1980 nog gebruik maakt van melkbussen is drastisch verminderd en zelfs meer dan gehalveerd. Tegelijkertijd zijn er ook steeds minder melkrijders. De kleine boeren moeten mee met de ontwikkelingen en staan voor de keuze een melktank aan te schaffen of met hun bedrijf te stoppen. Degenen die overschakelen op een melktank, krijgen een paar centen toeslag op een kilo melk en subsidie voor de aanschaf van een koeltank.

Juni 2021